

O'quvchilar musiqiy ijodkorligini rivojlantirishda improvizatsiya metodining ahamiyati

Nargiza Ulug'bek qizi Ochilova
Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarning musiqiy ijodkorligini rivojlantirishda improvizatsiya metodining ahamiyati yoritilgan. Improvizatsiya metodining o'quvchilarga ijodiy fikrlash, musiqiy erkinlik, va mustaqil qarorlar qabul qilishda qanday yordam berishi tushuntirilgan. Ushbu metod orqali o'quvchilar musiqiy tuzilmalar, his-tuyg'ular va musiqiy asarlarni o'ziga xos tarzda yaratishda erkinlikka ega bo'ladilar. Maqolada musiqiy improvizatsiyaning ta'limdagi o'rni, uning foydalari va samarali qo'llash usullari haqida ham batafsil ma'lumot berilgan. Musiqiy ijodkorlikni rivojlantirishda improvizatsiya (erkin musiqiy ifoda) metodining ahamiyati katta.

Kalit so'zlar: musiqiy ijodkorlik, ta'lim, ijodiy fikrlash, musiqiy erkinlik, musiqiy ta'lim, mustaqil qarorlar, musiqiy tuzilmalar, musiqiy hissiyot, kompozitsiya

The importance of the improvisation method in developing students' musical creativity

Nargiza Ulug'bek qizi Ochilova
Bukhara Institute of Psychology and Foreign Languages

Abstract: This article discusses the importance of the improvisation method in developing students' musical creativity. It explains how the improvisation method helps students in creative thinking, musical freedom, and independent decision-making. Through this method, students gain the freedom to create unique musical structures, emotions, and musical compositions. The article also provides detailed information about the role of musical improvisation in education, its benefits, and effective ways of applying it. The method of improvisation (free musical expression) is of great importance in the development of musical creativity.

Keywords: musical creativity, education, creative thinking, musical freedom, musical education, independent decisions, musical structures, musical emotions, composition

Musiqiy ijodkorlik - bu nafaqat musiqani ijro etish, balki uni o'zgacha tarzda yaratish, yangilash va shaxsiy hissiyotlarni musiqa orqali ifodalash san'ati hisoblanadi.

Bu jarayon o'quvchilarda ijodiy tafakkur va o'z-o'zini ifoda etish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Musiqiy ijodkorlikni rivojlantirishda improvizatsiya (erkin musiqiy ifoda) metodining ahamiyati katta, chunki bu metod musiqani ijro etishda erkinlik va ijodiy yondashuvni ta'minlaydi. Improvizatsiya nafaqat musiqiy mushtaraklikni yaratishga yordam beradi, balki musiqiy asarlar yaratishda yangi yondashuvlarni o'rgatish imkonini ham beradi.

Improvizatsiya metodining mohiyati

Improvizatsiya - bu musiqiy g'oyalarni yaratish, rivojlantirish va o'zgartirish jarayonidir. Musiqiy improvizatsiya, odatda, musiqiy asar yoki kompozitsiya yaratishdan farqli o'laroq, o'quvchiga xohlagan vaqtda va o'ziga xos uslubda musiqani ijro etishga imkon beradi. Bu usulda musiqachilar ma'lum bir yo'nalishda ijro etishni boshlaydilar va ularni musiqiy fikrlar, his-tuyg'ular va vaziyatga asoslangan holda o'zgartiradilar. Improvizatsiya o'quvchilarga quyidagi afzalliklarni taqdim etadi:

1. Ijodiy fikrlashni rivojlantirish: Improvizatsiya o'quvchilarga o'z fikrlarini tez va aniq ifodalash imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, musiqiy ifodaning samaradorligini oshiradi.

2. Erkinlik va mustaqillik: Improvizatsiya musiqiy ijro jarayonida erkinlik yaratadi. O'quvchilar musiqiy tuzilmalarni va uslublarni o'zgartirish orqali o'z mustaqil musiqiy ifodalarini yaratishadi.

3. Raqobatbardoshlikni oshirish: Musiqiy improvizatsiya o'quvchilarga jamoa bilan birgalikda ishlash imkoniyatini beradi, shu bilan birga individual musiqiy shakllarni rivojlantirishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, ularning ijodiy yondashuvini mustahkamlashga yordam beradi.

4. Musiqiy san'atga nisbatan yangi yondashuv: Improvizatsiya metodini qo'llash orqali o'quvchilar musiqaga yangicha, ijodiy qarashni o'rganadilar. Bu esa ular uchun musiqaning yangi imkoniyatlarini ochib beradi.

Improvizatsiyaning ta'limdagi o'rni

Musiqiy ta'limda improvizatsiya metodini qo'llash o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Improvizatsiya yordamida musiqiy asarlarni ijro etishdan tashqari, o'quvchilar o'zlarining musiqiy ehtiyojlariga mos ravishda yangi kompozitsiyalarni yaratish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa, o'z navbatida, musiqiy mahoratni yuqori darajaga olib chiqadi. Improvizatsiya metodini musiqiy ta'limda qo'llashning quyidagi foydalari mavjud:

1. Musiqiy tafakkurni rivojlantirish: Improvizatsiya, o'quvchilarga musiqani nafaqat eshitish, balki uni tasavvur qilish va yaratish imkoniyatini beradi. Musiqiy tafakkur, o'z navbatida, musiqaning tebranishini, ritmini va melodiyasini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

2. Tezkor qarorlar qabul qilishni o'rgatadi: Improvizatsiya jarayonida o'quvchilar tezkor qarorlar qabul qilishga majbur bo'ladilar. Bu, musiqiy ijroning sifatini yaxshilaydi va o'quvchilarda o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi.

3. Emotsional ifodalanish: Improvizatsiya, o'quvchiga o'z hissiyotlarini musiqa orqali ifodalash imkonini beradi. Bu esa musiqiy asarlarni yaratishda shaxsiy va emosional yondashuvni keltirib chiqaradi.

Improvizatsiya metodini qo'llash usullari

Musiqiy ta'limda improvizatsiya metodini samarali qo'llash uchun bir qator usullar mavjud:

1. Tuzilmasiz improvizatsiya: O'quvchilarga hech qanday musiqiy shartlar berilmasdan, o'zlarining musiqiy hissiyotlari va idroklari asosida musiqiy shakllarni yaratish imkoniyatini berish.

2. Improvizatsiya orqali musiqiy ma'lumotlarni mustahkamlash: O'quvchilarga ma'lum bir musiqiy uslubda yoki janrda improvizatsiya qilishni taklif qilish, shu bilan birga ularning nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llashga yordam beradi.

3. Musiqiy mashqlar va o'yinlar: O'quvchilarga musiqiy mashqlar orqali improvizatsiya qilishni o'rgatish. Bu usul musiqiy jarayonni o'rganish va musiqiy ijro mahoratini oshirishga yordam beradi.

4. Jamoaviy improvizatsiya: Guruh sifatida ishlash va birgalikda musiqiy kompozitsiyalarni yaratish. Bu o'quvchilarga musiqiy hamkorlikda erkin ijro etishni o'rgatadi.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, improvizatsiya metodining musiqiy ta'limda o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishdagi o'rni beqiyosdir. Bu metod orqali o'quvchilar o'zlarining musiqiy idroklari, hissiyotlari va fikrlarini erkin ravishda ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Improvizatsiya nafaqat musiqiy ijodkorlikni rivojlantiradi, balki o'quvchilarning ijodiy fikrlashini va mustaqil qarorlar qabul qilish qobiliyatini ham oshiradi. Musiqiy ta'limda improvizatsiya metodini qo'llash o'quvchilarga musiqaning yangi imkoniyatlarini ochib beradi va ularga o'z ijodiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantirish imkonini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б. Холиков. Диезли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари. Science and Education 3 (9), 416-421.

2. К.Б. Холиков. Бемолли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари ва креативлиги. Science and Education 3 (10), 533-539.

3. К.Б. Холиков. Теоретические основы определения механических свойств музыкальных и шумовых звуков при динамических воздействиях.. Scientific progress 2.

4. К.Б. Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (8), 145-150.

5. KB Kholikov. Harmony to voice exercise their role in the regulation of muscular activity in vocal music. *Scopus, musical education.*, 705-709.

6. KB Kholikov. The content of a music lesson in a comprehensive school. *Web of Science Magazine*, 1052-1059.

7. KB Kholikov. Polyphonic forms of music based on traditional organizational principles. *Web of Science Magazine*, 375-379.

8. KB Kholikov. signs. The main elements of music, their formative action. *Melody. Theme. Web of Science* 2, 720-728.

9. KB Kholikov. The role of theory and application of information systems in the field of theory, harmony and polyphony of music. *musical education - Web of Science*, 1044-1051.

10. К.Б. Холиков. Область применения фугированных форм. Тройные и четверные фуги. Фугетта и Фугато. *Scientific progress*, 2.

11. К.Б. Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. *Журнал Scientific progress* 2 (№ 4), 955-960.

12. К.Б. Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. *Science and Education* 3 (5), 1556-1561.

13. К.Б. Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. *Science and Education* 3 (5), 1570-1576.

14. К.Б. Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. *Science and Education* 3 (5), 1562-1569.

15. К.Б. Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and Education* 3 (5), 1326-1331.

16. К.Б. Холиков. *Musical pedagogy and psychology. Bulletin of science and education.* 99 (21-2), 58-61.

17. К.Б. Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555.

18. К.Б. Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. *Science and Education* 3 (5), 1542-1548.

19. К.Б. Холиков. *Methods of musical education through education in universities. musical education - Web of Science* 3 (66), 57-60.

20. К.Б. Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037.

21. К.Б. Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education*. 3 (3), 1026-1031.
22. К.Б. Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025.
23. К.Б. Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101.
24. К.Б. Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957.
25. К.Б. Холиков. Некоторые методические трудности, возникающие при написании общего решения диктанта по предмету сольфеджио. *Scientific progress*. 2 (№3), pp. 734-742.
26. К.Б. Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress*. 2 (№ 3), pp. 1087-1093.
27. К.Б. Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118.
28. К.Б. Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374.
29. К.Б. Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194.
30. К.Б. Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200.